

Wiadomości Adwokatury 18 grudnia 2015 r.

Opinia NRA nt. projektu nowej ustawy o TK

Naczelna Rada Adwokacka sporządziła opinię w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy o Trybunale Konstytucyjnym.

Naczelna Rada Adwokacka 15 grudnia zwróciła się do Marszałka Sejmu RP z wnioskiem o umożliwienie jej zaopiniowania projektu nowej ustawy o Trybunale Konstytucyjnym w obowiązkowym procesie konsultacyjnym w toku postępowania legislacyjnego. W odpowiedzi z Sejmu przesłano projekt tejże ustawy do zaopiniowania. ([zobacz projekt ustawy](#))

W ocenie Naczelnej Rady Adwokackiej projekt ustawy o zmianie ustawy o Trybunale Konstytucyjnym "prowadzi do rażącego i nieuzasadnionego ograniczenia prawa do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd, a jednocześnie może prowadzić do uniemożliwienia Trybunałowi Konstytucyjnemu wywiązania się ze swoich konstytucyjnych kompetencji i obowiązków w zakresie rozstrzygania powierzonych mu spraw".

NRA zwraca uwagę, że projekt ustawy uniemożliwia jego rzetelną i kompletną ocenę pod kątem wpływu na prawa oraz wolności człowieka i obywatela ze względu na jego niezwykle zdawkowe uzasadnienie.

Wbrew twierdzeniom uzasadnienia do projektu, w ocenie NRA materia ustawy jest ponadto niewątpliwie objęta prawem Unii Europejskiej. W uzasadnieniu projektu ustawy, znaleźć powinna się wnikliwa i rzetelna analiza zgodności projektu z prawem Unii Europejskiej, w szczególności z Kartą Praw Podstawowych. Trybunał Konstytucyjny z mocy art. 188 pkt 1-3 jest uprawniony do orzekania w sprawie zgodności umów międzynarodowych z Konstytucją, zgodności przepisów ustaw i przepisów prawa wydawanych przez centralne organy państwowe także z ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi, co w szczególności odnosi się do Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej.

W ocenie Naczelnej Rady Adwokackiej, najpoważniejsze konsekwencje nowelizacji poniesie obywatel zwracający się do Trybunału Konstytucyjnego ze skargą konstytucyjną czy też obywatel, w którego sprawie pytanie prawne do Trybunału skierował sąd powszechny, administracyjny czy Sąd Najwyższy.

NRA krytycznie odniosła się też do zawartej w projekcie zasady, że Trybunał ma orzekać w pełnym, 13-osobowym składzie - mając na uwadze obciążenie Trybunału sprawami, a zwłaszcza - skargami konstytucyjnymi, których w latach 1997-2014 wniesiono aż 4674. Taki zapis "musi w sposób nieuchronny doprowadzić w konsekwencji do paraliżu pracy Trybunału, a co za tym idzie - do nieproporcjonalnego, trudnego do wyobrażenia i uzasadnienia ograniczenia prawa obywateli do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), jak również prawa obywateli do wniesienia do Trybunału Konstytucyjnego skargi konstytucyjnej (art. 79 ust. 1 Konstytucji)."

NRA zwraca uwagę, że autorzy projektu nie uwzględnili, w jaki sposób powinien postąpić Trybunał Konstytucyjny w przypadku, gdyby (na przykład) podstawy wyłączenia sędziego dotyczyły więcej niż dwóch sędziów. Obowiązek rozstrzygania spraw w składzie 13-osobowym oznaczałby, że Trybunał nie byłby w stanie wykonać konstytucyjnego obowiązku, to znaczy przeprowadzić skutecznej kontroli konstytucyjności prawa na podstawie prawidłowo wniesionego wniosku (skargi konstytucyjnej). Projektowana zmiana stanowi zatem z punktu widzenia prawa obywatela do sądu i prawa obywatela do skargi konstytucyjnej - rażące naruszenie art. 45 ust. 1 i art. 79 ust. 1 Konstytucji RP, a z punktu widzenia zasady trójpodziału władzy - rażące naruszenie art. 2, art. 10 i art. 173 Konstytucji RP.

Projekt ustawy przewiduje, że orzeczenia Trybunału wydawane w pełnym składzie zapadać mają

większością 2/3 głosów. Tymczasem - jak podkreśla NRA - zgodnie z art. 190 ust. 5 Konstytucji RP, orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego zapadają większością głosów. Zwrot "większość głosów" znajdujący się w art. 190 ust. 5 Konstytucji RP nie może w żadnym przypadku być doprecyzowany w drodze ustawy zwykłej; ustawodawcy innemu niż konstytucyjny nie wolno "uzupełniać" normy konstytucyjnej w drodze ustawy zwykłej. Warunek zwykłej większości głosów jest rozwiązaniem często spotykanym w przepisach regulujących ustrój sądów konstytucyjnych i międzynarodowych. Zasadę zwykłej większości głosów przewiduje np. Europejska konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności w odniesieniu do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, a także Traktat o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej w odniesieniu do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Wedle takich samych reguł funkcjonuje Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości. Także amerykański Sąd Najwyższy wydaje wiele (także niezwykle kontrowersyjnych) orzeczeń zwykłą większością głosów (np. *Obergefell v. Hodges*, 576 US ____ (2015)). W przypadku niemieckiego Trybunału Konstytucyjnego jest podobnie, z tym, że skład każdego z dwóch Senatów FTK jest parzysty i dlatego do stwierdzenia niekonstytucyjności ustawy wymagane jest pięć głosów.

Naczelna Rada Adwokacka przypomina też, że zgodnie z art. 195 ust. 1 Konstytucji RP, sędziowie Trybunału Konstytucyjnego w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji. Niezrozumiałym jest, z jakiego powodu projektodawca zdecydował się na uchylenie odpowiedniego przepisu w ustawie o Trybunale Konstytucyjnym, tj. obecnego art. 16. Uchylenie przepisu o niezawisłości sędziów wywołuje jednakże wrażenie, że niezawisłość sędziów nie jest dla projektodawcy sprawą fundamentalną.

[\(czytaj całą opinię NRA\)](#)

NRA chce przedstawić Sejmowi opinię nt. projektu nowej ustawy o TK

Naczelna Rada Adwokacka zwróciła się do Marszałka Sejmu RP Marka Kuchcińskiego z wnioskiem o umożliwienie jej zaopiniowania projektu nowej ustawy o Trybunale Konstytucyjnym w obowiązkowym procesie konsultacyjnym w toku postępowania legislacyjnego.

Adwokatura ustawowo jest powołana do współdziałania w ochronie praw i wolności obywatelskich, zatem także do zabierania głosu w sprawie reformy konstytucyjnych mechanizmów ochrony tych praw i wolności - czytamy w liście do Marszałka Sejmu. Adwokatura nadal stoi na stanowisku wyrażonym w trakcie prac legislacyjnych nad ustawą z 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym, że prawo do zgłaszania kandydatów na sędziów TK powinny posiadać także samorządy zawodów prawniczych, uniwersyteckie wydziały prawa i organizacje pozarządowe reprezentujące społeczeństwo obywatelskie.

[\(czytaj pismo NRA do Marszałka Sejmu RP z 15 grudnia 2015 r.\)](#)

ORA w Krakowie na temat kryzysu

konstytucyjnego

Okręgowa Rada Adwokacka w Krakowie wydała 11 grudnia 2015 r. stanowisko, w którym odnosi się do kryzysu konstytucyjnego.

W stanowisku czytamy, że źródłem kryzysu jest próba podporządkowania procesu stanowienia, wykładni i stosowania prawa doraźnym zamierzeniom politycznym, z jednoczesnym naruszeniem autorytetu Trybunału Konstytucyjnego jako instytucji powołanej do strzeżenia praworządności, praw i wolności obywatelskich.

[Czytaj stanowisko](#)

Komisja Praw Człowieka przy NRA apeluje o niezwłoczne ogłoszenie wyroku TK

Komisja Praw Człowieka podjęła uchwałę, w której apeluje do Premier Beaty Szydło o niezwłoczne ogłoszenie wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie o sygnaturze K 34/15 w Dzienniku Ustaw.

Komisja zwraca uwagę, że brak niezwłocznej publikacji wskazanego wyroku TK podważa obowiązujący porządek prawny Rzeczypospolitej Polskiej i narusza powagę Trybunału, który z mocy Konstytucji stoi na straży tego porządku. W konsekwencji zagraża efektywności ochrony konstytucyjnych praw i wolności przynależnych wszystkim obywatelom Rzeczypospolitej.

[czytaj uchwałę](#)

Jak wybierać sędziów konstytucyjnych?

Sprawiedliwość konstytucyjna czy polityczne targowisko: jak wybierać sędziów konstytucyjnych? - na tak postawione pytanie odpowiadają wspólnie adw. prof. Tomasz T. Koncewicz i prof. Jerzy Zajadło. Tekst opublikowany został w książce adw. prof. Koncewicza pt. "Prawo z ludzką twarzą".

Na bazie tego tekstu powstało kilka wersji skróconych, publikowanych w prasie codziennej - ostatnio w maju i czerwcu br.

Autorzy podkreślają wagę procesu wyboru sędziów do Trybunału Konstytucyjnego. "Nie chodzi bowiem tylko o problem interesujący niewielkie grono prawników. Sposób wyboru sędziów konstytucyjnych i kształtowanie składu TK jest testem dla kultury prawnej i demokratycznego państwa prawnego. (...) Sposób wyboru, kwalifikacje i charakter sędziów konstytucyjnych przesądzają o wartości sądownictwa konstytucyjnego jako instytucji".

Zachęcamy do lektury

[\(czytaj tekst\)](#)

Ramowy plan szkolenia aplikantów adwokackich na 2016 r.

Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej przyjęło założenia programowe aplikacji, którego integralną część stanowi ramowy plan szkolenia dotyczący wszystkich roczników aplikantów adwokackich w roku szkoleniowym 2016 i następnych latach.

Uchwałą w tej sprawie podjęło Prezydium NRA 15 grudnia 2015 r.

[\(czytaj uchwałę nr 108\)](#)

[\(czytaj założenia programowe aplikacji\)](#)

[\(czytaj program aplikacji\)](#)

[\(czytaj blok prawo karne na rok 1\)](#)

[\(czytaj blok prawo o Adwokaturze, historia Adwokatury, etyka, kształtowanie wizerunku adwokata\)](#)

[\(czytaj prawo cywilne\)](#)

[\(czytaj prawo pracy i ubezpieczeń społecznych\)](#)

[\(czytaj prawo gospodarcze i handlowe\)](#)

[\(czytaj prawo europejskie\)](#)

[\(czytaj prawo administracyjne i sądowo-administracyjne\)](#)

[\(czytaj prawo konstytucyjne\)](#)

[\(czytaj prawo podatkowe\)](#)

Zmiany w regulaminie wnoszenia skarg do ETPCz od 1 stycznia 2016 r.

Od 1 stycznia 2016 r. wejdzie w życie zmiana artykułu 47. Regulaminu Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Dotyczy ona przede wszystkim danych wnioskodawców występujących ze skargą oraz ich pełnomocników.

Wszystkie dokumenty - w tym formularz i uwagi dotyczące wypełniania formularza aplikacyjnego - będą zaktualizowane i dostępne na stronie internetowej Trybunału <http://www.echr.coe.int/> od 1

stycznia 2016 r. w nowym brzmieniu.

Aby spełnić wymogi formalne niezbędne do złożenia skargi, należy od początku przyszłego roku stosować nowy formularz skargi udostępniony na stronie internetowej Trybunału. Niespełnienie wymogów formalnych zawartych w artykule 47. Regulaminu, poprzez brak zastosowania wspomnianego formularza, będzie skutkować odrzuceniem skargi.

KPCz ws respektowania prawa do bezpłatnej pomocy tłumacza

Komisja Praw Człowieka przy NRA zwróciła się do Prokuratora Generalnego z apelem o to, by prokuratorzy respektowali uprawnienia podejrzanych, którzy nie władają językiem polskim, do bezpłatnej pomocy tłumacza w porozumiewaniu się z obrońcą w toku postępowania przygotowawczego. W praktyce bowiem prawo do bezpłatnej pomocy tłumacza respektowane jest tylko na etapie czynności procesowych.

Komisja zwraca uwagę, że prokuratorzy nie zapewniają podejrzanym, niewładającym językiem polskim, dostępu do bezpłatnej pomocy tłumacza przy porozumiewaniu się i spotkaniach z obrońcami. Zaś brak możliwości efektywnego porozumienia się obrońcy z podejrzanym wyklucza możliwość realnego wykonywania obowiązków obrońcy, co przesądza o iluzoryczności prawa do obrony każdego podejrzanego (w art. 6 Kodeksu postępowania karnego).

Komisja zwraca też uwagę na problem systemowy - konieczność objęcia tłumacza uczestniczącego w spotkaniach obrońcy z podejrzanymi tajemnicą obrończą.

[\(czytaj cały apel Komisji Praw Człowieka przy NRA\)](#)

Obradował Zespół ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w MSZ

W Ministerstwie Spraw Zagranicznych 16 grudnia 2015 r. odbyło się kolejne spotkanie międzyresortowego Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. W posiedzeniu wzięli udział adw. Mikołaj Pietrzak, przewodniczący Komisji Praw Człowieka przy NRA oraz adw. Justyna Metelska, wiceprzewodnicząca tej Komisji.

Podczas obrad Zespołu przedstawiono aktualny stan wykonywania wyroków ETPCz przez Polskę, w tym spraw zamkniętych przez Komitet Ministrów Rady Europy w 2015 r. Zostały też przedstawione informacje właściwych resortów i innych podmiotów na temat postępów w realizacji poszczególnych wybranych wyroków Trybunału przeciwko Polsce. Poszczególne sprawy referowali przedstawiciele Ministerstwa Sprawiedliwości, Ministerstwa Spraw Zagranicznych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Ministerstwa Zdrowia.

Spotkanie otworzył min. Aleksander Stępkowski, podsekretarz stanu do spraw prawnych,

traktatowych oraz praw człowieka w MSZ. Przedstawił działalność Zespołu jako przykład skutecznej współpracy międzyresortowej, wskazując jednocześnie na statystyki pokazujące wzrost orzeczeń uznawanych przez Komitet Ministrów Rady Europy za wykonane. Jednocześnie podkreślił, że przed Zespołem nadal jest wiele wyzwań, m.in. kwestie przewlekłość postępowań oraz tymczasowych aresztowań. Min. Stępkowski wyraził też swoje zaniepokojenie łatwością wydawania przez ETPCz orzeczeń stwierdzających naruszenie zakazu tortur.

Spotkaniu przewodniczyła Justyna Chrzanowska, pełnomocnik ministra spraw zagranicznych ds. postępowań przed ETPCz, która przedstawiła szczegółowe statystyki dotyczące polskich spraw na agendzie Komitetu Ministrów Rady Europy za ostatnie pięć lat. Zreferowała również postępy w realizacji poszczególnych wyroków Trybunału przeciwko Polsce.

W dyskusji udział wzięli m.in. dr Hanna Machińska z Biura Informacji Rady Europy, Krzysztof Olkowicz, zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich, Barbara Grabowska z Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, r.pr. Magdalena Witkowska z Komisji Praw Człowieka przy KIRP, przedstawicielka Amnesty International w Warszawie, przedstawiciel Biura Rzecznika Praw Dziecka oraz przedstawiciel Rządowego Centrum Legislacji.

W dyskusji głos zabrał m.in. adw. Mikołaj Pietrzak, który wyraził uznanie dla działań dyrektor Justyny Chrzanowskiej – dzięki kierowanemu przez nią Zespołowi doszło do wykonania wielu wyroków ETPCz. Pan Mecenaz zwrócił się też z prośbą o udostępnienie statystyk dotyczących proporcji między ugodami i jednostronnymi deklaracjami kończącymi postępowania ETPCz w sprawach polskich. Jednocześnie podkreślił, że trudno dziś mówić o prawach człowieka, nie nawiązując do tego, co dzieje się w ostatnich tygodniach wokół Trybunału Konstytucyjnego. Zapytał, czy strona rządowa nie obawia się radykalnego wzrostu spraw związanych z brakiem efektywnego środka odwoławczego gwarantowanego na mocy art. 13 oraz naruszeniem prawa do sądu przewidzianego art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka. Pytał też o to, czy w związku z tempem przygotowywania i głosowania ustaw, zapewnione są właściwe konsultacje eksperckie opiniujące zgodność treści ustaw z Konwencją.

Podczas spotkania szczegółowo omówiono kwestie zmierzające do wykonania wyroku pilotażowego *Rutkowski i inni przeciwko Polsce* w zakresie ewentualnej zmiany Ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki. Podano też informacje nt. postępu w realizacji wyroku ws. *Grabowski przeciwko Polsce* w kontekście wyeliminowania błędnej praktyki stosowania art. 27 Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, a także informacje nt. realizacji wyroku ws. *Płonka przeciwko Polsce* w związku z wejściem w życie Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości ws. sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy obrońcy w postępowaniu przyśpieszonym. Zreferowano również działania nt. zmian wprowadzonych do Kodeksu karnego wykonawczego w celu wykonania wyroków z grupy *Horych i Piechowicz przeciwko Polsce*. Poinformowano, iż wyrok w sprawie *Bączkowski i inni przeciwko Polsce* został wykonany.

Omawiano również sprawy dotyczące praw reprodukcyjnych, wykonania wyroku ws. tajnych więzień CIA oraz wykonania wyroku w sprawie *Kędzior przeciwko Polsce*.

Każdy z uczestników otrzymał raport z wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przez Polskę za 2014 r.

Wolność słowa motywem przewodnim

Europejskiego Dnia Prawnika

Tegoroczny Europejski Dzień Prawnika odbył się 10 grudnia pod hasłem wolności wypowiedzi. Z tej okazji Naczelna Rada Adwokacka wspólnie z Krajową Radą Radców Prawnych zorganizowały debatę nt. „Wolność wypowiedzi - granice i gwarancje” oraz lekcje prawa w szkołach ponadgimnazjalnych, na terenie całego kraju.

W programie edukacyjnym wzięło w tym roku udział 176 szkół, w których lekcje prowadzili adwokaci i radcy prawni. Tematem zajęć była wolność słowa, ale – jak podkreśla adw. Sylwia Gregorczyk-Abram, koordynatorka części edukacyjnej EDP izby warszawskiej – młodzież zainteresowana była również kwestiami związanymi z wykonywaniem zawodu adwokata. Zdaniem Pani Mecenas, te spotkania z adwokatami pokazują, jak bardzo uczniowie potrzebują lekcji prawa w szkołach.

W Warszawie, w Centrum Prasowym PAP, odbyła się z kolei debata prawników i dziennikarzy na temat wolności wypowiedzi. Spotkanie otworzył adw. Jacek Trela, wiceprezes NRA, który przypomniał, że temat ten jest wyjątkowo gorący w zarówno w Polsce, jak i na świecie. Przypomniał o ataku na redakcję *Charlie Hebdo*. Zdaniem prezesa Treli, te wydarzenia pokazały jak fundamentalizm religijny jest niebezpieczny dla wolności wypowiedzi. Z kolei w Polsce uczucia religijne są elementem wystąpień publicznych i bywają reakcją na wolność wypowiedzi artystycznej. Przypomniał, że kodeks karny przewiduje penalizację za obrazę uczuć religijnych i zastanawiał się, czy nie należałoby zobiektywizować tych przepisów. Prezes Trela odwołał się także do prawa do komentowania przez prawników orzeczeń sądowych. – *My, prawnicy, mamy prawo do komentowania wyroku. (...) Jest to ze wszech miar potrzebne, choćby ze względu na potrzebę propagowania w społeczeństwie wiedzy o prawie. Trzeba jednak pamiętać, że komentowanie może nas prowadzić w prostej drodze do bycia rzecznikiem prasowym swojego klienta, a to jest już okoliczność niedopuszczalna etycznie. Od bycia rzecznikiem prasowym swojego klienta jest prosta droga do kontestowania wyroków sądu. Czego przykładem są ostatnie komentarze, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego jest wyłącznie opinią a nie wyrokiem wiążącym.* – powiedział.

Prezes Trela poruszył też kwestię wolności wypowiedzi dziennikarskiej. Odwołał się do przepisów prawa prasowego, które wskazują, że dziennikarz musi być rzetelny, sumienny i wyzbyty wulgaryzmów. Zwrócił uwagę, że mówiąc o prasie mamy na myśli nie tylko dzienniki i poważne media, ale w pojęciu *prasa* zawierają się też periodyki, które nie przestrzegają tych zasad. Stąd prosta droga do mowy nienawiści. Mecenas był zdania, że trzeba wprost mówić o nienawiści i chamstwie uczestników debaty publicznej. Przypomniał ataki, jakie ostatnio spotkały posłankę Henrykę Krzywonos, Macieja Jankowskiego oraz bolesną w skutkach sytuację adw. Moniki Zbrojewskiej. Mecenas odniósł się również do art. 212 kodeksu karnego, dotyczącego odpowiedzialności karnej za pomówienia. – *Jestem gorącym zwolennikiem usunięcia art. 212 z kodeksu karnego. Dziennikarze mają wsparcie w Adwokaturze do usunięcia tego zbędnego przepisu, ponieważ grozi on wolności słowa* - zadeklarował.

Debatę poprzedziło również wystąpienie r. rp. Magdaleny Witkowskiej, koordynator Europejskiego Dnia Prawnika z ramienia KRRP. Pani Mecenas przedstawiła genezę Europejskiego Dnia Prawnika. Przypomniała, że dzień ten ustanowiła Rada Adwokatur i Stowarzyszeń Prawniczych Europy (CCBE). Jego celem jest promowanie idei państwa prawa i podstawowych wartości wymiaru sprawiedliwości, propagowanie zawodu prawnika jako obrońcy praw człowieka, wspierającego budowę społeczeństwa obywatelskiego. Podkreśliła, że CCBE zrzesza ponad milion prawników z krajów Rady Europy. Podkreśliła, że CCBE koncentruje swoje działania głównie na rzecz obrony praw człowieka. Dlatego EDP ustalono w tym samym czasie, w którym obchodzimy Dzień Praw Człowieka. Przypomniała, że w tym roku prezesurę w CCBE objęła Polka – mec. Anna Ślęzak - co świadczy o pozycji polskich prawników na arenie międzynarodowej.

Następnie adw. Karolina Wolff-Leśnodorska, koordynator Europejskiego Dnia Prawnika z ramienia NRA, przywitała gości i przedstawiła uczestników debaty. Wzięli w niej udział: adw. dr Łukasz

Chojniak, Dorota Głowacka (Helsińska Fundacja Praw Człowieka), red. Roman Graczyk, adw. Maciej Ślusarek, Krzysztof Śmiszek (Polskie Towarzystwo Prawa Antydyskryminacyjnego), red. Ewa Wanat, Mirosław Wróblewski (dyrektor Prawa Konstytucyjnego i Międzynarodowego w biurze Rzecznika Praw Obywatelskich) oraz r.pr. Dariusz Sałajewski (prezes KRRP). Rozmowę moderował red. Wojciech Tumidalski (PAP).

Adw. Maciej Ślusarek zwrócił uwagę, że na przełomie lat podejście do wolności wypowiedzi się zmienia. Jako przykład podał sprawę sprzed kilku lat, kiedy jedna z gazet opublikowała dane anonimowej blogerki. Wówczas ujęty się za nią organizacje pozarządowe, broniąc jej anonimowości, jako jednego z warunków wolności słowa. Dzisiaj tendencje idą w drugą stronę, wiele redakcji internetowych dopuszcza do komentowania artykułów jedynie osoby znane z imienia i nazwiska. Mecenas Ślusarek wskazywał też na problem braku odpowiedzialności administratora za treści zamieszczane w komentarzach. Wpisy mogą być usuwane wyłącznie po interwencji, jednak w ich miejsce zdążą pojawić się kolejne o podobnej treści. Adw. Ślusarek odniósł się również do art. 212 kodeksu karnego. Jego zdaniem, przepis ten jest potrzebny. Adwokat odniósł się także do kwestii wolności wypowiedzi na temat polityków i celebrytów. Stwierdził, że orzecznictwo europejskie jest konsekwentne. Polityk musi mieć *grubszą skórę*, dlatego jego prywatność nie jest najwyższą wartością. Większym prawem do prywatności mogą cieszyć się celebryci, ale i tu orzeczenia wskazują na wolność wypowiedzi prasy. Zaznaczył, że coraz mniej osób publicznych chce się procesować o naruszenie prywatności, ponieważ sądy zasądzają coraz mniejsze kwoty zadośćuczynienia, a prasa bulwarowa traktuje to jako koszty, które zwrócą się w sprzedaży publikacji kolejnych sensacji.

Mirosław Wróblewski z biura Rzecznika Praw Obywatelskich przypomniał, że wolność słowa nie jest nieograniczona. Zwrócił uwagę, że według orzecznictwa ETPCz kara pozbawienia wolności za zniesławienie jest zbyt surowa, a nasz system prawny za tym nie nadąża. Choć można dochodzić swoich praw na drodze cywilnej, to częściej korzysta się z drogi karnej, ponieważ jest szybsza i tańsza. Przypomniał też, że RPO zwrócił się do Trybunału Konstytucyjnego o rozpatrzenie kwestii art. 212 kk, biorąc pod uwagę orzecznictwo europejskie, jednak TK nie podzielił zdania RPO i odrzucił wnioski. Trudno też liczyć na zmianę zdania TK w sprawie obrazy uczuć religijnych. Przypomniał również, że orzecznictwo ETPCz różnie odnosi się do sfery ochrony prywatności. Najmniej ochrona ta obejmuje osoby pełniące funkcje publiczne, a najbardziej chroni prywatne osoby. Przedstawiciel RPO poinformował, że Rzecznik przystąpił do pytania prawnego Sądu Apelacyjnego w Warszawie dotyczącej art. 13 Prawa prasowego, dotyczącego zakazu publikowania w prasie danych osobowych osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe, chyba, że wyrażą na to zgodę. W wybranych przypadkach, ze względu na interes społeczny, prokurator lub sąd może wyrazić zgodę na publikowanie pełnych danych. RPO zajął stanowisko, że przepis ten w stosunku do osób publicznych jest niezgodny z Konstytucją. Opinia publiczna powinna mieć prawo wiedzieć o postępowaniu nie tylko osób pełniących funkcje publiczne, ale też prowadzących ważną działalność o charakterze gospodarczym. Zdaniem prelegenta, w tym zakresie powinna być jawność, a przepisy zbyt mocno chronią prywatność.

Adw. dr Łukasz Chojniak odniósł się do kwestii wolności wypowiedzi artystycznej. Mecenas uznał, że artyście na pewno wolno więcej, ale nie wszystko. Pytanie dotyczy tego „więcej”. Adwokat przypomniał treść przepisu art. 196 kk dotyczącego obrazy uczuć religijnych. Podkreślił, że przepis ten wszedł do kodeksu karnego w roku 1932. Wtedy Polska była tygłem kulturowo-religijnym i przepis ten był konieczny. Wskazał też na przepis odnoszący się do mowy nienawiści - art. 256 kk - i zaznaczył, że mowa nienawiści to nie tylko złe, negatywne słownictwo, ale to także sformułowania, które konfliktują społeczeństwo. Mecenas Chojniak omówił sprawę, w której reprezentował znaną piosenkarkę, która została oskarżona o obrazę uczuć religijnych za wypowiedź na temat autorów Biblii. Artystka przegrała sprawę w sądzie, adw. Chojniak, jako jej pełnomocnik, złożył skargę konstytucyjną na art. 196 kk, jednak Trybunał odrzucił skargę. Adwokat wskazał, że wywiad, w którym padły słowa piosenkarki, został również opublikowany w internecie, czyli miał bardzo szeroki zasięg, a tylko dwie osoby poczuły się dotknięte tą wypowiedzią. Prelegent zastanawiał się również nad kontratypem działalności artystycznej. Nie ma jasnych ram określających, że ktoś jest artystą.

Czy biegły sądowy miałby oceniać kto jest artystą, a kto nie jest? Dodał, że wielu artystów świadomie tworzy na granicy prawa, bo chcą w ten sposób sprowokować do dyskusji nad swoim dziełem.

Następnie głos zabrał r.pr. Dariusz Sałajewski, prezes Krajowej Rady Radców Prawnych, który mówił o wolności wypowiedzi w zawodach prawniczych. Przypomniął, że prawnik nie jest stronnikiem ograniczenia wolności, misją prawnika jest interes klienta, ale też troska o ład prawny. Zauważył, że art. 212 kk znajduje się obok przepisów broniących czci i nietykalności cielesnej. Dlaczego ten przepis znajduje się w tym miejscu? Jeżeli coś rani, to znaczy, że trzeba tego bronić w sposób bardziej doniosły. Prezes Sałajewski stwierdził też, że prawnikowi wolno więcej, ale nie zawsze i wszędzie. Jest zwolniony z odpowiedzialności karnej, ale ciąży nad nim odpowiedzialność dyscyplinarna, która jest niekiedy gorsza, bo wiąże się z ryzykiem pozbawienia możliwości wykonywania zawodu. Jego zdaniem, prawnicy zawsze powinni pamiętać, że nie wolno im przekroczyć pewnych granic.

Z kolei Dorota Głowacka, koordynator programu „Obserwatorium Wolności Mediów w Polsce” z Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka mówiła o wyzwaniach na przyszłość. Przypomniała, że HFPCz kilka lat temu przygotowała kampanię mającą na celu wykreślenie art. 212 z kodeksu karnego. Obecnie fundacja angażuje się w indywidualne sprawy, gdzie przepis ten jest wykorzystywany do tłumienia krytyki. Prawniczka podkreśliła, że na art. 212 kk nie można patrzeć jedynie z perspektywy tabloidów i prasy ogólnopolskiej. Przepis ten uderza przede wszystkim w prasę lokalną, a decydenci lokalni są bardziej wrażliwi na krytykę i powszechnie wykorzystują ten przepis w walce z krytyką. Prawniczka zwróciła też uwagę na to, że przepisy nie nadążają za rozwojem technologicznym i są niedostosowane do komunikacji internetowej. Dodała, że HFPCz wydaje obecnie broszurę dla dziennikarzy dotyczącą ochrony tajemnicy zawodowej w kontekście rozwoju technologii.

Red. Ewa Wanat, wieloletnia redaktor naczelna stacji radiowych komercyjnych i publicznych, odniosła się do pluralizmu dziennikarskiego. Jej zdaniem, wolność słowa w polskich mediach jest płynna, jest różnie rozumiana przez różne środowiska medialne. Czym innym jest wolność słowa w mediach komercyjnych i czym innym w mediach państwowych - jak dziennikarka nazywa media publiczne. Podkreśliła, że zagrożenia dla wolności dziennikarskiej niosą wszelkiego rodzaju formy nacisku. Od nacisków ze strony właściciela wydawnictwa, po siły polityczne, które mają wpływ na obsadzanie stanowisk i na przepływ pieniędzy, reklamy, stanowienia prawa. Red. Wanat twierdziła, że w Polsce nie ma wypracowanych standardów. Jako przykład podała praktykę niemiecką. Prezes telewizji publicznej ARD jest wybierany w głosowaniu przez pracowników ośrodków regionalnych telewizji, co zabezpiecza go przed uleganiem naciskom. – *W Polsce nie ma atmosfery przestrzegania wolności słowa. W mediach jest ona uzależniona od różnych kaprysów.* – mówiła.

Z kolei red. Roman Graczyk, dziennikarz i autor książki „Cena przetrwania? SB wobec Tygodnika Powszechnego” odniósł się do tego, jak autor może korzystać z wolności słowa w pewnego rodzaju reżimie prawnym i społecznym. Opisując swoją pracę nad książką, w której wymieniał osoby współpracujące z SB, mówił o granicach, jakie sam sobie postawił, ponieważ dotyczyły one materii delikatnej i drażliwej. Red. Graczyk wyjaśnił, że teczki SB nie były jego jedynym źródłem wiedzy, w swojej pracy ograniczał się też w opisywaniu pewnych kwestii drażliwych, które wyrwane z kontekstu byłyby niezrozumiałe albo wprowadzałyby w błąd.

Ostatni prelegent, Krzysztof Śmiszek, prezes Zarządu Polskiego Towarzystwa Prawa Antydyskryminacyjnego, odniósł się do kwestii ograniczeń konkretnych grup społecznych w wolności wypowiedzi. Jego zdaniem, takich ograniczeń w teorii nie ma. Można wręcz mówić, że przepisy promują głos mniejszości. Przykładem są organizacje pożytku publicznego, które mogą niekiedy korzystać z bezpłatnego czasu antenowego. Prezesa Śmiszka niepokoją z kolei formy debat dziennikarskich. Do studia zapraszani są przedstawiciele dwóch skrajnych poglądów. Jego zdaniem, jest to nadużycie i pozorna wolność słowa. Społeczeństwo w ten sposób internalizuje swoje poglądy, wpływa to także na wyroki sędziów, ponieważ są oni częścią społeczeństwa i kształtują w ten sposób swój światopogląd. Prelegent przytoczył badania dotyczące dyskryminacji, jakie PTPA przeprowadziło wśród sędziów: 20 % ankietowanych odpowiedziało, że dyskryminacja jest dlatego, że pewne osoby

prowokują zachowania dyskryminacyjne. Zdaniem prezesa Śmiszka, przekłada się to na rezultaty działań sędziego.

Oprócz debaty i ogólnopolskiego projektu edukacyjnego, z okazji EDP przygotowano projekt multimedialny. Na pomniku generała de Gaulle'a w Warszawie w godzinach wieczornych wyświetlane były nagrania dotyczące wolności wypowiedzi.

Wieczorem uczestnicy konferencji spotkali się na bankiecie w restauracji przy ul. Mysiej 3 – dawnej siedzibie Głównego Urzędu Kontroli Prasy. Adw. Dominika Stępińska-Duch, przewodnicząca komisji ds. współpracy z zagranicą przy NRA oraz r.pr. Dariusz Sałajewski, prezes KRRP podziękowali osobom zaangażowanym w organizację obchodów EDP.

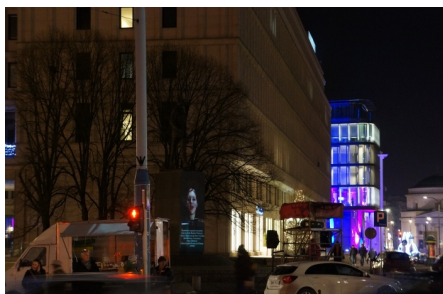
Całą debatę można obejrzeć na kanale Adwokatury na You Tubie ([zobacz film](#))

Organizatorki Europejskiego Dnia Prawnika - adw. Dominika Stępińska-Duch oraz adw. Karolina Wolff-Leśnodorska - dziękują

wszystkim koordynatorom lokalnym i adwokatom zaangażowanym w prowadzenie tego dnia lekcji w szkołach.

Europejski Program Edukacji w zakresie Praw Człowieka dla Prawników

Naczelna Rada Adwokacka oraz Krajowa Izba Radców Prawnych chcą zostać beneficjentami Europejskiego Programu Edukacji w zakresie Praw Człowieka dla Prawników (HELP). Ich wnioski są rozpatrywane przez Unię Europejską.

Program HELP jest finansowany przez Unię Europejską i skierowany do prawników, zwłaszcza sędziów, adwokatów i radców prawnych w 28 krajach UE. Rada Europy wspiera proces implementacji tego programu na szczeblu krajowym. Celem programu jest wzmocnienie i ujednolicenie stosowania EKPCz, Karty praw podstawowych UE oraz Europejskiej Karty Społecznej poprzez szkolenia oraz wzmocnienie współpracy i zaufania pomiędzy praktykami prawa w państwach UE.

Informacje na temat programu w raporcie adw. Dagmary Rajskiej:

([zobacz raport](#))

Adwokaci solidarni z tureckimi obrońcami praw człowieka

Komisja Praw Człowieka przy NRA wystosowała pismo do ambasadora Republiki Turcji w Polsce - Yusufa Ziya Özcan - z apelem do władz Turcji o wyjaśnienie śmierci adw. Tahira Elçi, znanego obrońcy praw człowieka, który został zastrzelony 28 listopada 2015 r. w Diyarbakir.

Adw. Tahir Elçi został zabity pojedynczym strzałem w głowę, w ciągu dnia, po zakończeniu konferencji prasowej, podczas której apelował o zakończenie konfliktu turecko-kurdyjskiego. Elçi był aktywistą walczącym o prawa człowieka, reprezentował liczne ofiary przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka w Strasburgu, podejmował inicjatywy w organizacjach pozarządowych prowadzących działania w kierunku ochrony praw człowieka na całym świecie. Był również przewodniczącym Izby Adwokackiej w Diyarbakir.

Adwokaci z Komisji Praw Człowieka przy NRA w piśmie do ambasadora Turcji podkreślają, że na każdym państwie członkowskim Rady Europy ciąży obowiązek przeprowadzenia skutecznego, niezależnego i sprawnego postępowania karnego celem wyjaśnienia każdego przypadku nienaturalnej śmierci.

Polscy adwokaci wyrazili również solidarność z członkami Adwokatury Republiki Tureckiej.

- Wymaga podkreślenia, że działania adwokatów w obszarze praw i wolności człowieka mają na celu ochronę jednostek, pomoc ofiarom niewłaściwego traktowania przez władze państwowe, w tym torturowanym oraz w inny sposób pozbawionym swoich fundamentalnych praw i wolności. Nie jest to działalność podejmowana przeciwko komukolwiek, ale na rzecz jednostek oraz ich podstawowych praw i wolności. – czytamy w piśmie.

Stanowisko KPCz zostało przekazane również Radzie Adwokackiej w Turcji oraz min. Witoldowi Waszczykowskiemu, ministrowi spraw zagranicznych.

[czytaj pismo](#)

Premiera "Nowego procesu karnego" w bydgoskim Klubie Adwokata

W bydgoskim Klubie Adwokata 10 grudnia odbyła się uroczysta premiera filmu pt. "Nowy proces karny", wyprodukowanego przez Izbę Adwokacką w Bydgoszczy. Tego dnia obchodzony był Międzynarodowy Dzień Praw Człowieka.

- Dzisiejsze spotkanie to głos środowiska prawniczego w sprawie zapewnienia stabilności prawa, kierowany do wszystkich tych, którzy tworzą prawo i którzy uczestniczą w procesie legislacyjnym - powiedziała w trakcie mowy otwierającej uroczystość adw. Justyna Mazur, dziekan Okręgowej Rady Adwokackiej w Bydgoszczy. - Stabilne prawo dyscyplinuje obywateli, którzy wiedzą co im wolno, a czego nie i w prosty sposób przekładają się na bezpieczeństwo wewnętrzne i zewnętrzne państwa. Prawo musi się zmieniać, ale zmiana ta powinna wynikać z potrzeb społeczno-gospodarczych, a nie politycznych - dodała dziekan ORA w Bydgoszczy.

W uroczystości uczestniczyli znamienici goście w tym SSO Mariola Urbańska-Trzecka, prezes bydgoskiego oddziału Stowarzyszenia Sędziów Polskich Iustitia, SSO Anna Warakomska, prezes Stowarzyszenia Tamida, SSO Marek Kryś oraz SSO

Włodzimierz Hilla, prezes Stowarzyszenia bydgoskiego oddziału Zrzeszenia Prawników Polskich. Ponadto w wydarzeniu udział wzięli prok. Marek Welc, zastępca Prokuratora Okręgowego, prok. Adam Lis, zastępca Prokuratora Rejonowego Bydgoszcz-Północ oraz prok. Włodzimierz Marszałkowski z Prokuratury Rejonowej Bydgoszcz-Południe.

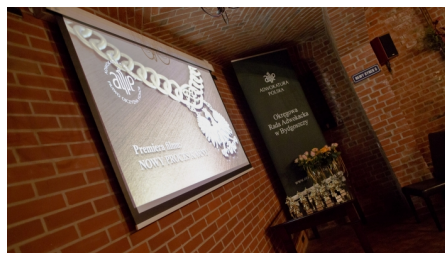
Wśród gości nie zabrakło także prof. Violetty Konarskiej-Wrzošek, prof. Arkadiusza Lacha z Katedry Postępowania Karnego UMK w Toruniu, prof. Igora Zgolińskiego oraz licznie zgromadzonych adwokatów i aplikantów adwokackich bydgoskiej izby adwokackiej.

Pierwsza część wieczoru poświęcona została przemówieniom oraz wyróżnieniu twórców filmowej produkcji. Szczególne wyróżnienie trafiło do adw. Izabeli Kosierb, autorki scenariusza, odtwórców głównych ról – sędziego Tomasza Pietrzaka i apl.adw. Beaty Latanowicz oraz ekipy realizatorskiej na czele z Remigiuszem Zawadzkim z Fundacji Art-House. Specjalna nagroda trafiła także do prof. Pawła Wilińskiego jako inspiratora całego projektu.

W części drugiej odbył się premierowy pokaz filmu, który został ciepło przyjęty przez widownię. Uroczystość poprowadzili adw. Monika Maskalska-Kwajzer oraz aplikant adwokacki Franciszek Gąsiorek.

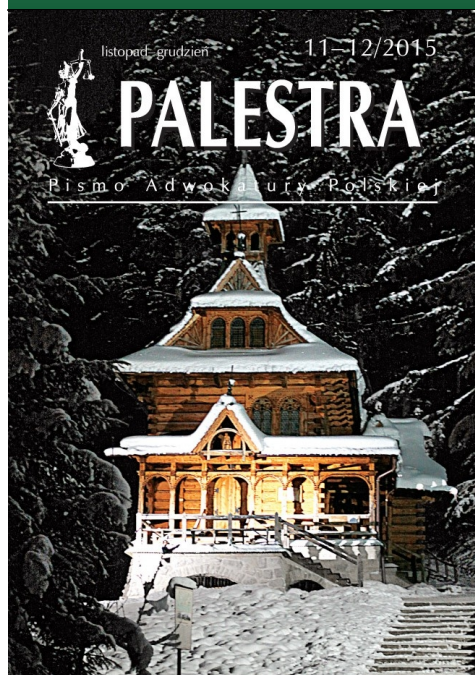
Film "Nowy proces karny" ukazuje w ujęciu praktycznym najważniejsze zmiany w nowym modelu procesu karnego, po tzw. „Wielkiej nowelizacji prawa karnego”. Głównym zadaniem produkcji jest edukacja. Film powstał bowiem w celu uzupełnienia wiedzy teoretycznej oraz podniesienia kompetencji zawodowych prawników. W symulowanym procesie wzięli udział adwokaci, sędzia i prokurator, a w rolach stron procesu, świadków i biegłych aplikanci adwokaccy izby adwokackiej w Bydgoszczy.

Egzemplarze „Nowego procesu karnego” wkrótce trafią do wszystkich izb adwokackich w Polsce. Obecnie trwają także prace nad udostępnieniem treści filmu w Internecie.

Świąteczny numer "Palestry" z projektem strategii Adwokatury

Projekt strategii Adwokatury opisany przez adw. prof. Macieja Gutowskiego i adw. prof. Piotra Kardasa znalazł się w nowym, świątecznym numerze "Palestry".

W numerze ponadto artykuły dotyczące zmian w Kodeksie cywilnym oraz tekst polemiczny adw. prof. Antoniego Bojańczyka pt. Jak nie zmieniać prawa albo o „nowym nowym” dowodzeniu przed sądem apelacyjnym.

W stałych rubrykach przegląd orzecznictwa, pytania prawne, teksty historyczne, recenzje książek i relacje z konferencji oraz seminariów.

W numerze znalazły się także relacje z posiedzenia plenarnego Naczelnej Rady Adwokackiej, z posiedzeń Prezydium NRA oraz z jubileuszu 25-lecia Niezależnej Czeskiej Adwokatury.

W szpaltach pamięci wspomnienie o adw. Monice Zbrojewskiej (zmarłą w 2015), adw. Antoni Iwanowskim (1912-2006) i adw. dr. Stefanie Kosińskim (1909-1991).

Okladkę "Palestry" zdobi Kapliczka Najświętszego Serca Jezusowego na Jaszczurówce, wg projektu Stanisława Witkiewicza. W 2015 r. przypada setna rocznica śmierci twórcy stylu zakopiańskiego.

Zachęcamy do lektury (zobacz zapowiedź [numeru na stronie Palestry](#))

Kronika Prac Naczelnej Rady Adwokackiej

Przedstawiamy skrót wydarzeń z udziałem Naczelnej Rady Adwokackiej.

14 grudnia, adw. Jacek Trela, wiceprezes NRA wziął udział w uroczystej gali wręczenia Nagrody im. Edwarda Wende. Nagrodę otrzymał Karol Modzelewski.

15 grudnia, odbyło się posiedzenie Prezydium NRA. Porządek obrad obejmował m.in.: przygotowania do KZA oraz przyjęcie uchwały w sprawie założeń programowych i ramowego planu szkolenia aplikantów adwokackich, a także tekstów jednolitych regulaminów „O doskonaleniu zawodowym adwokatów” i „Regulaminu odbywania aplikacji adwokackiej”.

Prezydium NRA postanowiło zwrócić się do Marszałka Sejmu RP - Marka Kuchcińskiego - z wnioskiem o umożliwienie NRA zaopiniowania projektu nowej ustawy o Trybunale Konstytucyjnym w obowiązkowym procesie konsultacyjnym w toku postępowania legislacyjnego.

Adw. prof. Piotr Kruszyński, dyrektor Ośrodka Badawczego Adwokatury, przedstawił informacje na temat bieżącej pracy OBA.

Adw. Paweł Gieras, dziekan ORA w Krakowie, przekazał Prezydium stan przygotowań do Krajowego Zjazdu Adwokatury, który odbędzie się w dniach 25-27 listopada 2016 r. w Krakowie.

Tego dnia Prezydium NRA podjęło uchwałę, w której przyjęło założenia programowe aplikacji, którego integralną część stanowi ramowy plan szkolenia dotyczący wszystkich roczników aplikantów adwokackich w roku szkoleniowym 2016 i następnych latach. (czytaj [założenia programowe](#)).

Prezydium przyjęło również tekst jednolity regulaminu „O doskonaleniu zawodowym adwokatów” oraz tekst jednolity „Regulaminu odbywania aplikacji adwokackiej”.

Adw. Jerzy Glanc, wiceprezes NRA, przypomniał, że SOA jest gotowy do uruchomienia od 1 stycznia 2016. Zastąpi on m.in. dotychczasowy Krajowy Rejestr Adwokatów i Aplikantów Adwokackich.

Ponadto Prezydium omówiło projekt regulaminu działania rzeczników dyscyplinarnych oraz przyjęło porządek obrad posiedzenia plenarnego NRA.

Prezydium omówiło i rozstrzygnęło również sprawy osobowe, które przedstawił adw. Bartosz Grohman, zastępca sekretarza NRA. Mec. Grohman zreferował też najistotniejsze zagadnienia wynikające z protokołów okręgowych rad adwokackich, które następnie zostały omówione przez pozostałych członków Prezydium. Prezydium przedyskutowało również kwestie finansowe.

15 grudnia, adw. Jacek Trela, wiceprezes NRA wziął udział w spotkaniu przedsięwziętym w warszawskiej izbie radców prawnych.

18 grudnia, adw. Andrzej Zwara, prezes NRA weźmie udział w przedsięwziętym spotkaniu poznańskiej izby adwokackiej.